

השוק העולמי

הזנה

גרעינים למספוא

בחודשים האחרונים אנחנו עדים לתהליך עליה מהיר ביותר של מחירי כל סוגי הגרעינים בעולם. עיקר ההזנה ברפת הישראלית נשענת באופן מהותי על הגרעינים המיובאים וכך חלה עליה תלולה בהוצאות הייצור של חלב גולמי בישראל. הסקירה להלן נותנת הסבר על הסיבות לעליית המחירים.

שהיבול יגיע ל-79 מיליון טון, בדומה ליבול השיא של שנת 2001/02, אך פגיעות גלי החום בתקופת הגידול הקריטית גרמו לירידה בהערכת היבול. מול הירידה ביבול ארה"ב, צפויה עליה משמעותית ביבולי ברזיל וארגנטינה. יש לזכור כי היבולים בדרום אמריקה ייאספו רק באביב 2004. השוק יעקוב כמובן בדריכות, אחרי תהפוכות מזג האוויר והתפתחות היבולים שם.

הצריכה העולמית צפויה להגיע השנה ל-202 מיליון טון לעומת 192 מיליון טון אשתקד. המלאי העולמי בסוף השנה ירד ל-35 מיליון טון בלבד שיכסו רק 17% מהצריכה לעומת אשתקד, כשהמלאי הסופי של 38 מיליון טון כיסה כ-19% מהצריכה. בארה"ב צפוי המלאי הסופי להגיע לרמה מסוכנת של 3 מיליון טון בלבד, הרמה הנמוכה ביותר מזה קרוב ל-30 שנה.

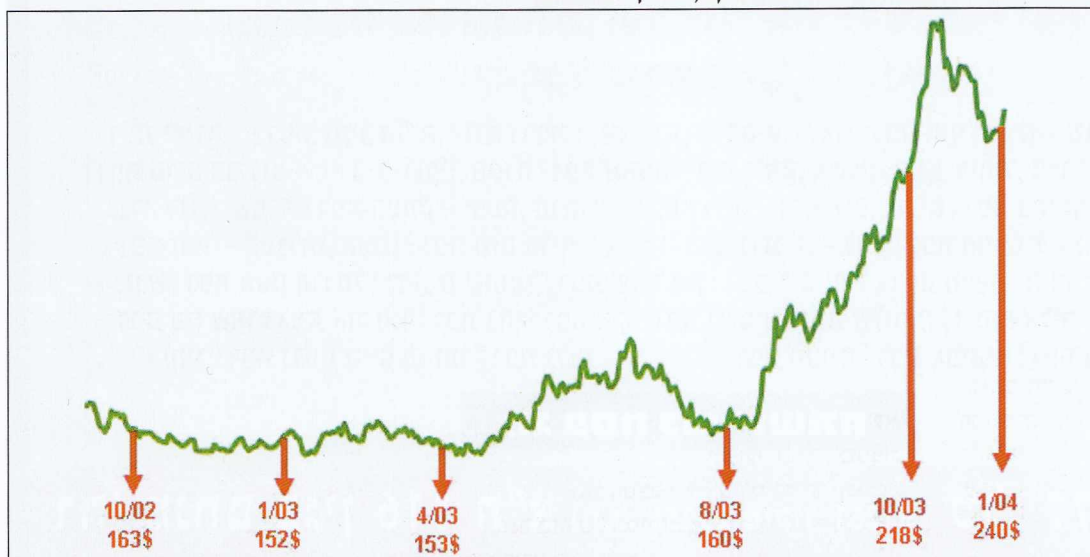
בחודשים האחרונים חלו עליות מחירים נכרות בגרעינים השונים כשפולי הסויה מובילים בעליה, אחריהם התירס והחיטה. העליות חלו בעקבות פגיעה ביבולים בארה"ב ובאירופה, עקב גלי חום שפגעו בגדולים השונים וכן בגלל עליה ניכרת ברכישות, בעקב ע"י סין.

כוספת סויה

העליה החדה במחירי פולי סויה הביאה לעליה מקבילה במחירי כוספת הסויה. מתחילת חודש אוגוסט ועד לתחילת חודש נובמבר השנה עלו מחירי כוספת הסויה בבורסת שיקגו בכ-60%. מתחילת נובמבר חלה ירידה ובסוף דצמבר חל זינוק חד כלפי מעלה.

יבול פולי הסויה בארה"ב שאיסופו הסתיים לא מכבר, מגיע ל-67 מיליון טון מתוך יבול עולמי של 199 מיליון טון. בחודש יולי העריך משרד החקלאות של ארה"ב

תרשים 1. מחיר כוספת סויה בבורסת שיקגו, לאורך שנת 2003

לגרעינים

מאיר יגיל

מנהל "שוברי בר" - נכון לדצמבר 2003

טבלה 1. התפתחות ייצור וצריכת הגרעינים בעולם, בשלושת השנים האחרונות

	פולי סויה			תירס			חיטה		
	2003/04	2002/03	2001/02	2003/04	2002/03	2001/02	2003/04	2002/03	2001/02
1. ייצור									
ס"ה עולמי	199	197	185	601	602	599	551	567	581
ארה"ב	67	75	79	261	229	241	64	44	53
האחוד האירופי	1	1	1	31	40	40	92	104	91
סין	16	17	15	114	121	114	87	90	94
רוסיה				1	2	1	34	51	47
אוקראינה							4	21	21
שאר מז' אירופה				32	27	33	33	44	47
קנדה				9	9	8	22	16	21
אוסטרליה							24	9	25
ארגנטינה	37	36	30	16	16	15	13	12	16
ברזיל	60	53	44	38	45	36	5	3	3
שאר הארצות	18	15	16	108	113	111	173	173	163
2. צריכה עולמית	202	192	184	636	631	622	588	600	585
3. מלאי סופי עולמי	35	38	32	74	100	130	128	165	198
4. מלאי סופי עולמי כ- % מהצריכה	17%	20%	17%	12%	16%	21%	22%	28%	34%

מיליון טון בשנה השחונה אשתקד, ולעומת השיא הקודם של 241 מיליון טון לפני שנתיים. היבול העולמי הצפוי השנה הוא 610 מיליון טון הגבוה במקצת מיבולי אשתקד (602 מיליון טון) והיבולים לפני שנתיים (599 מיליון טון).

אולם, השנה היא שנה חמישית ברציפות בה היבול העולמי אינו מדביק את הצריכה ולכן חלה שחיקה במלאי הצפוי לסוף השנה. לפני חמש שנים כיסה המלאי בסוף השנה כ-28% מהצריכה ואילו בסוף השנה הנוכחית הוא יגיע ל-74 מיליון טון ויכסה כ-12% מהצריכה בלבד, רמה נמוכה שלא היתה כמוהה מאז 1975.

בארה"ב תגדל צריכת התירס לתעשייה כשמרכיב גדל והולך, הוא השמוש בתירס לייצור אתנול המחליף דלק רגיל.

ארה"ב מייצרת 3 מיליארד גלון אתנול בשנה המופקים מ-20 מיליון טון תירס. הערכת הממשל בארה"ב היא כי בשנת 2012 ייצרו 5 מיליארד גלון אתנול, להם יידרשו כ-33 מיליון טון תירס. גם גרמניה מתחילה לעבור משימוש בדלק רגיל לשימוש באתנול.

ועצמות, תאלץ כנראה להפסיק צריכת מוצרים אלה ולהמירם בכוספת סויה. העליה הצפויה בביקוש לכוספת הסויה, על רקע ההיצע הנמוך הצפוי, תרמו לעלית המחירים המחודשת.

נתוני הבסיס של שלושת הגרעינים העיקריים - פולי סויה, תירס וחיטה מצביעים על ירידות במלאי לסוף השנה הנוכחית. המצב המתוח באספקת גרעינים אלה, יגרום לכך שכל פגיעה ביבולים, ולו הקלה ביותר ביבולים, יגרום לעולות מחירים נוספות.

תירס

במחירי התירס חלו זעזועים, אם כי לא במתכונת העליה במחירי פולי סויה וכוספת סויה. תמונת המצב של התירס בשוק העולמי שונה מזה של הסויה. בארה"ב הגיע השנה יכול התירס לשיא של 261 מיליון טון לעומת 229

את העליה הדרמטית בצריכה מובילה סין. בנוסף ליבול השנתי של 16 מיליון טון צפויה סין לייבא עוד 22-24 מיליון טון לעומת 20 מיליון טון אשתקד, 10 מיליון לפני שנתיים ו-3 מיליון טון לפני שש שנים. היבוא הסיני מהווה השנה כשליש מ-67 מיליוני הטונות שייבאו כל המדינות המייבאות. ארה"ב צפויה לייצא השנה 24 מיליון טון וברזיל 26 מיליון טון. עליות המחירים הואצו כיוון שבשלושת החודשים הראשונים של שנת היבול הנוכחית (שהחלה בחודש ספטמבר), ארה"ב כבר בצעה יצוא של 10 מיליון טון מתוכם כ-4 מיליון טון לסין. בנוסף, מכרה כבר 9 מיליון טון ומתוכם 3 מיליון טון לסין. לאחרונה התפתחה מלחמת סחר בין ארה"ב לסין. ארה"ב הטילה מכסי מגן על יבוא פלדה ומוצרי טכסטיל כדי להגביל היבוא. כתגובה הקטינה סין רכישות פולי סויה בארה"ב ולכן חלה ירידה קלה במחירי פולי וכוספת הסויה, מאז תחילת חודש נובמבר ועד לסוף חודש דצמבר, כאשר נתגלתה מחלת "הפרה המשוגעת" בפרה אחת בארה"ב. ארה"ב הצורכת 2.5 מיליון טון בשנה של קמחי בשר

חיטה

תמונת המצב של החיטה העולמית גם היא אינה וורודה. בארבע השנים האחרונות עלתה הצריכה על היבולים. השנה יגיע היבול העולמי ל-551 מיליון טון לעומת 567 מיליון ו-581 מיליון טון בשנתיים האחרונות. השנה תחול התאוששות בארה"ב, באוסטרליה ובקנדה. מאידך חלו ירידות ביבולים באיחוד האירופי. רוסיה ושאר מדינות מזרח אירופה (71 מיליון טון השנה לעומת 116 מיליון טון אשתקד). הצריכה העולמית תגיע השנה ל-588 מיליון טון לעומת 600 מיליון טון אשתקד, המלאי הסופי יגיע ל-128 מיליון טון שהוא הנמוך ביותר מאז שנת 1982 ויכסה רק 22% מהצריכה לעומת 27% אשתקד ו-34% לפני שנתיים.

נתוני הבסיס של שלושת הגרעינים העיקריים – פולי סויה, תירס וחיטה מצביעים על ירידות במלאי לסוף השנה הנוכחית. המצב המתוח באספקת גרעינים אלה, יגרום לכך שכל פגיעה, ולו הקלה ביותר ביבולים, תגרום לעלויות מחירים נוספות.

להשלמת הסקירה יש להתייחס גם לעלויות שחלו במחירי ההובלה הימית בעקב באוניות מסוג "פנמקס" במעמס של 64 – 56 אלף טון, המהוות את עקר האניות, מובילות הגרעינים. העליה הגדולה שחלה בהובלה הימית ע"י סין של מטעני פחם, עפרות, מתכות וגרעינים, הגבירו את הביקוש לאניות. בנוסף נכנסו לתוקף במדינות שונות, חוקים מחמירים לבטיחות אניות ולשמירה על איכות הסביבה שגרמו לגריטת אניות ישנות כשאוניות חדשות אינן נכנסות למעגל ההובלה באותו קצב. וכך מחירי ההובלה הימית מאוניות מסוג פנמקס הוכפלו ואף יותר, מתחילת השנה וכנראה שגם כאן לא נאמרה המילה האחרונה. ■

